

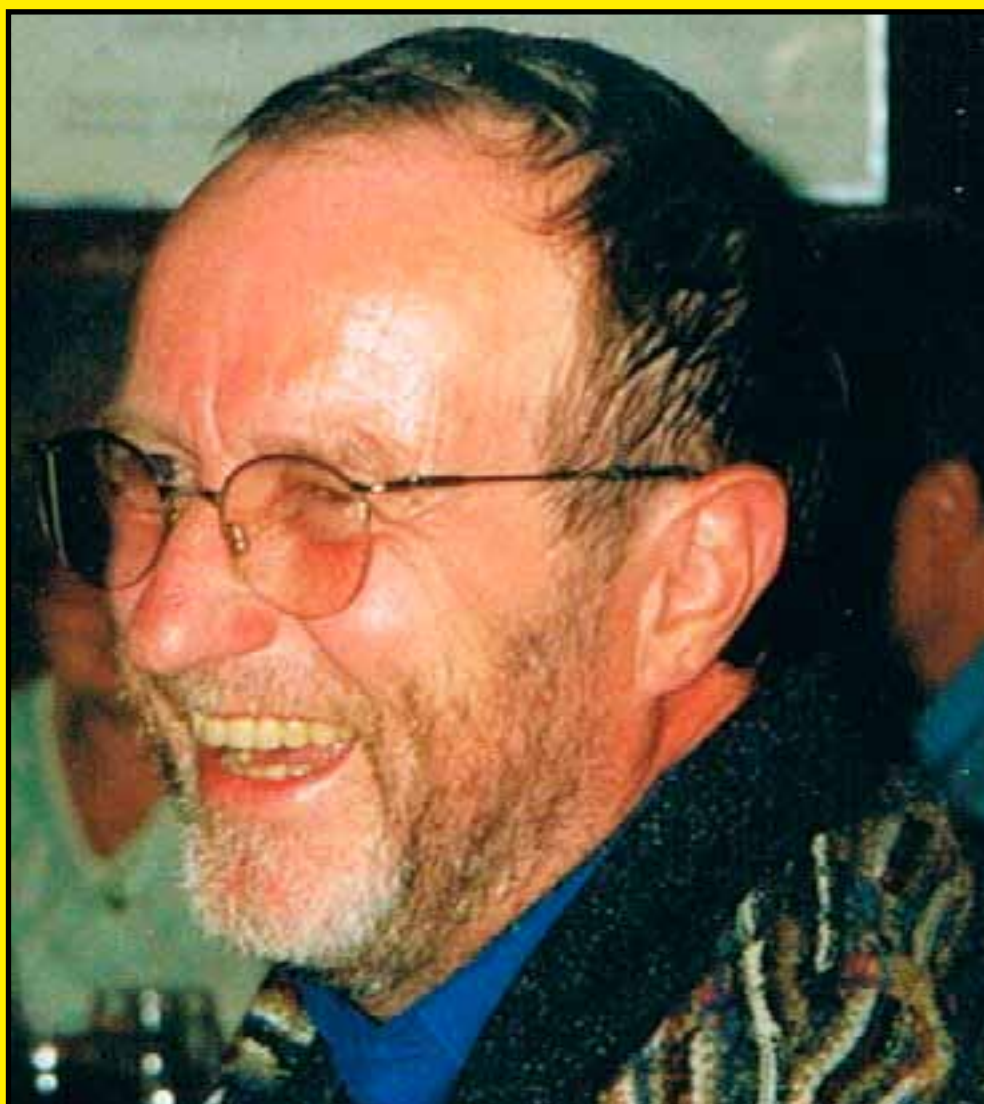
Dialog.aktualności Dialog.aktuell

Zeszyt 10 / Heft 10

**„Naprzód, i nie zapomnieć...”
„Vorwärts, und nicht vergessen...”**

Bertold Brecht

Für Detlef Klotz (1941-2010)

**POLSKO-NIEMIECKIE TOWARZYSTWO ZDROWIA PSYCHICZNEGO
DEUTSCH-POLNISCHE GESELLSCHAFT FÜR SEELISCHE GESUNDHEIT e.V.**

Inhaltsverzeichnis

	Seite
Editorial, Redaktion DA	3
Wstęp / Einleitung, E. Spancken und A. Cechnicki	4
<u>Detlef Klotz 1941 - 2010:</u> „Naprzód, i nie zapomnieć...” / „Vorwärts, und nicht vergessen..”, S. Radtke-Götz	5 – 7
Ostatnie działania na rzecz PNTZP / Seine letzten aktiven Jahre für die DPGSG, N. Pörksen	7 – 10
Jak wspominam Detlefa / Meine Erinnerung an Detlef, L. Cichocki	11 – 12
<u>20 lat Polsko-Niemieckie Towarzystwo Zdrowia Psychicznego:</u> <u>20 Jahre Deutsch-Polnische Gesellschaft für Seelische Gesundheit e.V./</u>	12 – 14
Forum Psychiatrii i Psychoterapii oraz Jubileuszowe Sympozjum Polsko- Niemieckiego Towarzystwa Zdrowia Psychicznego / Forum Psychiatrie und Psychotherapie und Jubiläumstagung der Deutsch-Polnischen Gesellschaft für Seelische Gesundheit, B. Vieten	14 -15
Głos z zebrania walnego członków na temat przyszłości PNTZP / Aus der Mitgliederversammlung zur Zukunft der DPGSG, A. Araskiewicz	15 – 18
Sympozjum PNTZP w Paderborn 2010 r. / DPGSG Tagung in Paderborn, 2010, W. Kosmowski	18 - 21 22
<u>Ukraina w PNTZP / Ukraine in der DPGSG, N. Pörksen</u>	
<u>XXII. Sympozjum PNTZP w Oświęcimiu / XXII. Jahrestagung der DPGSG in Oswiecim/Auschwitz, A. Zaleska</u>	24
<i>Bildnachweis / Autorzy zdjęć: S. 24 Strona www Centrum Dialogu i Modlitwy. Pozostałe zdjęcia - prywatne S. 24: Website Zentrum für Dialog und Begegnung Alle anderen Fotos von privat</i>	

Impressum

Wydawca/Herausgeber: Polsko-Niemieckie Towarzystwo Zdrowia Psychicznego
Deutsch-Polnische Gesellschaft für Seelische Gesundheit e.V.

Sklad, Druk/Satz, Druck: Druckerei der Weissenauer Werkstätten (WfbM) – Wolfgang Engler
Redakcja, Tłumaczenie/
Redaktion/Übersetzung: Arkadiusz Kiełpiński, Redaktor (Paderborn), Elżbieta Maludzińska,
Redaktorka (Bydgoszcz), Marcin Ziółkowski, Redaktor (Bydgoszcz),
Daniela Brandtner, Redakteurin (Berlin)

E-Mail: dialog.aktuell@gmx.net; dialog_a@interia.pl
*Wir freuen uns über Ihre Rückmeldungen, Beiträge, Bilder und
Anregungen!*

Deutsches Konto: Volksbank Kleverland, Konto-Nr. 101 008 80 18, BLZ: 324 604 22
Beiträge/Spenden sind steuerlich absetzbar: Freistellungsbescheid vom 14.01.2009 FA Kleeve

Polski Konto: Bank PeKaO SA I/O, Krakow 05 1240 1431 1111 0000 1044 9255

Informacje:

W Polsce/In Polen:
Polsko-Niemieckie Towarzystwo Zdrowia
Psychicznego
c/o Małgorzata Szczepanik
pl. Sikorskiego 2/8, 31-115 Kraków
tel: +48 12 421 51 17, fax: +48 12 422 56 74
E-Mail: mkubon@su.krakow.pl

Informationen:

In Deutschland/w Niemczech:
Deutsch-Polnische Gesellschaft
für Seelische Gesundheit e.V.
c/o Karin Rath, Klinik f. Psychiatrie
u. Psychotherapie Zwiefalten,
Tel: +49 7373-103288, Fax: - 103500
E-Mail: dpqsg@zfp-zentrum.de

Editorial

Drogie czytelniczki, drodzy czytelnicy w Polsce i w Niemczech

Każde wydanie DialoguAktualności jest dla nas, zespołu redakcyjnego powodem do radości. Tym razem, radość zmieszana jest z uczuciem głębokiego smutku. Smutku z powodu śmierci nam tak drogiego Detlefa Klotza. Detlef – jeden z założycieli naszego Towarzystwa, jeden z pionierów współpracy z Ukrainą, jeden z inicjatorów oraz redaktor naczelny naszego czasopisma, zmarł 6 grudnia 2010 roku. Jeszcze we wrześniu spotkaliśmy się w Paderborn, przy okazji Sympozjum PNTZP. Podczas posiedzenia redakcji Detle, Sabine Giesche oraz Sabine Radtke-Götz zrezygnowali ze swojej dotychczasowej funkcji w naszym zespole, przy czym zaszygnowali jednocześnie gotowość udzielenia nowej redakcji wszelkiej pomocy, w razie takiej potrzeby. Bardzo nas ta oferta ucieszyła i za to, oraz za bardzo udaną współpracę byliśmy i jesteśmy im bardzo wdzięczni.

Niniejszy numer DialoguAktualności pragniemy poświęcić pamięci Detlefa Klotza.

Znajdziecie tu Państwo teksty kilku osób, które znały go od wielu lat, w których widać raz jeszcze jak ważną osobą dla Towarzystwa był Detlef – jako jego członek, animator i przyjaciel. Wiele się od niego nauczyliśmy.

Ukraina była zawsze ważnym tematem dla Detlefa. O najnowszych wydarzeniach w ramach kontaktów z Ukrainą donosi Niels Pörksen.

W dotychczasowych wydaniach pisaliśmy zawsze o minionych Sympozjach – tym razem Bernward Vieten podzielił się z nami refleksjami z Sympozjum w Paderborn. Znajdziecie też Państwo uwagi jednego z uczestników naszego corocznego spotkania.

Organizatorzy tegorocznego Sympozjum w Oświęcimiu zapraszają już nas do siebie.

Jak wspomnieliśmy powyżej, niniejszy zeszyt przygotowała redakcja w nowym składzie. Znają już Państwo Elę Maludzińską – terapeutę uzależnień z Bydgoszczy oraz Arka Kiełpińskiego – psychiatrę z Bydgoszczy/Paderborn. Nowymi członkami redakcji są Daniela Brandtner - psycholog z Berlina (podobnie jak Ela i Arek członek

Liebe LeserInnen in Polen und Deutschland

Jedes Heft ist für uns – das Redaktionsteam von DialogAktuell ein Anlass zu Freude. Diesmal ist die Freude mit einem Gefühl tiefster Trauer gemischt. Der Trauer um den Tod von unserem lieben Freund Detlef Klotz. Detlef – einer der Gründer unserer Gesellschaft, einer der Pioniere der Zusammenarbeit mit der Ukraine, einer der Gründer und der Haupt-Redakteur unserer Zeitschrift ist am 6. Dezember 2010 gestorben. Noch im September haben wir uns in Paderborn bei der Jahrestagung getroffen – zu einer Redaktions-sitzung. Bei dieser Sitzung haben sich Detlef, Sabine Giesche und Sabine Radtke-Götz von der aktiven Redaktionsarbeit verabschiedet. Dankenswerterweise haben sie jedoch ihre Bereitschaft, der neuen Redaktion mit Rat und Tat zur Seite zu stehen, angekündigt. Darüber waren und sind wir sehr erfreut und dankbar.

Diese Ausgabe von DialogAktuell wollen wir Detlef Klotz widmen.

Sie werden hier einige Texte finden von Menschen, die Detlef seit Jahren kannten und Sie können noch einmal mit nach spüren, wie bedeutend Detlef für unsere Gesellschaft – als Mitglied, Animator und Freund gewesen ist – und wie viel wir alle von ihm gelernt haben.

Die Ukraine war ein sehr wichtiges Thema für Detlef – über die neusten Entwicklungen hier wird Niels Pörksen berichten.

In den bisherigen Ausgaben haben wir immer von unserer vergangenen Jahrestagung berichtet – diesmal werden Sie einen Rückblick über Paderborn vom Organisator Bernward Vieten lesen können, sowie eine Reflektion eines Teilnehmers. Die Organisatoren der Jahrestagung 2011 laden uns auch schon nach Oswiecim ein.

Wie erwähnt, wurde dieses Heft vom neu zusammen gesetzten Redaktionsteam vorbereitet. Ela Maludzinska - Suchttherapeutin aus Bydgoszcz und Arek Kiełpinski – Psychiater aus Bydgoszcz/Paderborn sind Ihnen schon bekannt. Neu zum Team gestoßen sind Daniela Brandtner – Psychologin aus Berlin (wie Ela und Arek auch Vorstandsmitglied unserer Gesellschaft) und Marcin Ziolkowski – Psychiater aus Bydgoszcz. Wir hoffen, dass wir diese und die zukünftigen Hefte von DA weiterhin interessant für Sie gestalten werden.

Zarządu) oraz Marcin Ziółkowski – psychiatra z Bydgoszczy. Mamy nadzieję, że zarówno to, jak i przyszłe wydania DA będą dla Państwa interesujące. Jak zawsze cieszymy się na Państwa uwagi, wrażenia oraz artykuły.

Zespół redakcyjny DA

Drodzy członkowie i przyjaciele Polsko-Niemieckiego Towarzystwa Zdrowia Psychicznego

Obecne wydanie DA zadedykowane jest Detlefowi Klotzowi, zmarłemu 6 grudnia 2010 roku.

Wraz z nim nasze Towarzystwo straciło zasłużonego współtwórcę i współzałożyciela.

Chociaż chorował od dłuższego czasu, nigdy nie przestał nas zaskakiwać swoim ogromnym zaangażowaniem i zainteresowaniem wszelkimi ważnymi aspektami teraźniejszości i przyszłości. Takim spotkaliśmy Detlefa jeszcze we wrześniu 2010 roku podczas Sympozjum w Paderborn, w którego planowaniu brał on aktywny udział.

Ciągłe był ciekawy nowości, odkrywał nowe cele podróży, książki, nowych ludzi.

Owa pozytywna postawa wobec życia, pomimo lęku i trosk wywierała duże wrażenie na wszystkich, którzy spotykali się z nim w ostatnich latach.

Dla naszego Towarzystwa był Detlef zawsze zaangażowanym, w konstruktywny sposób krytycznym głosem rozsądku. Zaliczał się on do osób potrzebnych przy każdym projekcie po to, aby był on spójny i przetrwał czasy kryzysu. Od początku był on jednym z istotnych twórców Towarzystwa.

Dlatego, że gdy była taka potrzeba, potrafił się i kłócić, a dla wielu zawsze był przyjacielem, na którym można polegać.

Jego zaangażowanie w psychiatrię szanującą człowieka miało głębsze, nie tylko fachowe motywy. Detlef głęboko angażował się w sprawę rozliczenia zbrodni Niemców w Polsce i na Ukrainie.

Reforma psychiatrii w kontekście winy historycznej, udział w historii, polityka i kultura oraz nawiązywanie trwałych przyjaźni ponad granicami. To wszystko do końca przyciągało go do nas. Za to jesteśmy mu wdzięczni i dlatego będziemy za nim tęsknić.

W imieniu Zarządu
Elmar Spancken
Andrzej Cechnicki

Wie immer freuen wir uns sehr über Ihre Rückmeldungen, Eindrücke, Vorschläge und vielleicht auch Artikel.

Ihr Redaktionsteam DA

Liebe Mitglieder und Freunde der Deutsch-Polnischen Gesellschaft für seelische Gesundheit,

dieses Heft ist Detlef Klotz gewidmet, der am 6. Dezember 2010 verstorben ist.

Unsere Gesellschaft verliert mit ihm einen ihrer verdienstvollsten Mitgestalter.

Obwohl er schon lange mit einer bedrohlichen Erkrankung leben musste, beeindruckte uns sein bis zuletzt waches Interesse an allem Wichtigem und Lebenswerten in Gegenwart und Zukunft. So haben wir ihn auch noch im September 2010 auf unserer Jubiläumstagung in Paderborn erlebt, an deren Planung er sich noch aktiv beteiligt hat. Und wach blieb auch seine Neugier auf Neues, noch Unentdecktes: auf Reisen, auf Literatur, auf Menschen.

Diese positive Haltung zum Leben, trotz Angst und Sorgen, hat jeden beeindruckt, der in den letzten Jahren mit ihm zusammen war.

Für unsere Gesellschaft war Detlef von Anfang an die kluge, engagierte, konstruktiv-kritische Stimme. Er zählte damit zu jenen Menschen, die jedes wichtige Projekt braucht, damit es Bestand hat und unbeschadet auch schwierige Zeiten übersteht. Mit Herz und Verstand war er von Anfang an einer der maßgeblichen Gestalter.

Auch weil er streiten konnte wenn es Not tat und weil er vielen ein verlässlicher Freund war.

Sein Einsatz für eine menschenwürdige Psychiatrie hatte noch ein tieferes, über das fachliche hinausgehende Motiv. Er stand zugleich für die intensive Auseinandersetzung mit den Verbrechen der Deutschen in Polen und der Ukraine.

Psychiatriereform im Kontext historischer Schuld, Anteilnahme an Geschichte, Politik und Kultur des Landes und das Knüpfen von beständigen Freundschaften über Grenzen hinweg. Das hat ihn bis zuletzt bewegt. Dafür sind wir ihm dankbar und deshalb werden wir ihn vermissen.

Für den Vorstand
Elmar Spancken
Andrzej Cechnicki

Detlef Klotz 1941 – 2010

**„Naprzód, i nie zapomnieć...”
(B. Brecht)**

Powyższy wiersz, wyrecytowany przez dzieci Detlefa i Silke Klotz podczas uroczystości pogrzebowych na cześć Detlefa był jego mottem życiowym.

Równie dobrze mogłoby brzmieć tak motto Polsko-Niemieckiego Towarzystwa Zdrowia Psychicznego, a przynajmniej motto początek.

Właśnie ujęte w tym cytacie oba dążenia zmotywowały Detlefa do zajęcia się stosunkami polsko-niemieckimi. W 1987 roku odwiedził on wraz z grupą kolegów pod kierownictwem Friedricha Leidingera wiele klinik psychiatrycznych w Polsce, poszukując śladów pomordowanych pacjentów.

Była to podróż pełna intensywnych przeżyć. Odwiedziny pracowni anatomii, w której pan Voss gromadził zamawiane w obozach koncentracyjnych fragmenty zwłok ludzkich, celem napisania „słynnego” podręcznika anatomii... Gniezno, Międzyrzecz, Warta i na końcu Kraków i Oświęcim.

W tej podróży chodziło o przypomnienie, aby nie zapomnieć. Detlef przeżył ją ciężko. Jednak zgodnie ze swoim mottem „do przodu”, zaplanował on drugą podróż do Polski – o podobnym przebiegu jak pierwsza; jednak spotkania podczas drugiego pobytu w Polsce miały już inny charakter. Podczas pierwszej podróży przyjmowano nas w Polsce raczej z rezerwą, czasem wręcz chłodno, co wcale nas nie dziwiło. Za drugim razem były to już spotkania przebiegające najczęściej w bardzo serdecznej atmosferze, co mogło zaskakiwać, wobec okrucieństw popełnionych tutaj przez

**„Vorwärts und nicht vergessen...“
(B. Brecht)**

Dieses Gedicht, das die Kinder Maren und David von Detlef und Silke Klotz, während der Trauerfeier rezitierten, war ein Leitspruch für Detlef und seine Lebensgestaltung.

Es könnte gleichermaßen fast ein Leitspruch sein für die deutsch-polnische Gesellschaft für seelische Gesundheit, zumindest die Anfangszeile.

Es waren diese beiden Haltungen, die ihn bewegt haben im deutsch-polnischen Verhältnis. 1987 besuchte er mit der Reisegruppe unter der Leitung von Friedrich Leidinger verschiedene Kliniken im heutigen Polen auf den Spuren der ermordeten Patienten.

Eine dichte Reise voller intensiver Erlebnisse. Der Besuch in Posen in der Anatomie, in der Herr Voss sich die Leichenteile aus den Konzentrationslagern hat kommen lassen, um sein „berühmtes“ Anatomiebuch zu schreiben, Gnesen und Meseritz mit seinen teils verborgenen Friedhöfen, Warta und schließlich Krakau und Auschwitz.

Die Reise ging um Erinnern und nicht vergessen. Das Erlebte lastete schwer auf ihm.

Getreu seinem Motto „Vorwärts“ plante er die zweite Reise nach Polen ähnlich im Ablauf wie die Erste, jedoch deutlich unterschiedlich in der Begegnung. War der Empfang auf polnischer Seite bei der ersten Reise noch sehr zurückhaltend bis kühl, distanziert, was keinen verwundern konnte, war er bei der zweiten Reise mancherorts herzlich, was schon verwundern konnte angesichts der Greueltaten von deutscher Seite.

Niemców podczas wojny. Wówczas powstał pomysł założenia partnerstw między niemieckimi i polskimi klinikami oraz utworzenia Polsko-Niemieckiego Towarzystwa Zdrowia Psychicznego. Organizacja tamtej podróży doprowadzała czasami Detlefa do granic jego wytrzymałości – prowadzenie naszej bardzo zróżnicowanej, często chaotycznej grupy wymagało maksymalnej zręczności i umiejętności w wykorzystaniu elementów dynamiki grupowej. Kolejnym kamieniem milowym było założenie Towarzystwa. Podczas pierwszej kadencji Detlef zajął się Sekretariatem Zarządu, razem z Klausem Dörnerem troszcząc się o komunikację z polskim Zarządem, partnerstwami, oraz organizację sympozjów. Przy czym były to czasy bez internetu, czasy połączeń telefonicznych bardzo złej jakości, gdzie jedynym ratunkiem była wymiana listów, a później również faksów. Na początku wymienialiśmy się listami, potem również dyskietkami wysyłanymi pocztą – które często po drodze ginęły. Styl komunikacji był różny po stronie polskiej i niemieckiej, co wymagało przyzwyczajenia się, i odporności na chwile zwątpienia i rozpaczy.

Detlef zmotywował klasy uczące się w naszym Domu Kształcenia w Bielefeld-Bethel do odwiedzania Polski i opracował z nimi program pod nazwą „Przypominać, aby nie zapomnieć”. Zaprosił również Adama Szymusika i Tadeusza Zaleskiego do opowiedzenia o swoich przeżyciach przed uczniami, którzy przyjęli to z wielkim zainteresowaniem.

„Naprzód”. W drugiej kadencji Zarządu Detlef został jego przewodniczącym, ja zajęłam się Sekretariatem. Był to dobry czas, czas konsolidacji i ciągłego wzrostu poprzez zakładanie nowych partnerstw. Dla Detlefa ważne było utrzymywanie kontaktu z partnerstwami, wspieranie ich, służenie radą, gdy było to potrzebne. Sam rzadko stawiał się w centrum wydarzeń.

„Nie zapomnieć”: Do jego śmierci Detlef utrzymywał kontakt z Tadeuszem Zaleskim, byłem więźniem Auschwitz i przyjacielem, którego odwiedzał w Krakowie i w jego daczce,

Auf dieser Reise entstand die Idee der Partnerschaften bzw. Partnerschaften zwischen deutschen und polnischen Kliniken und gleichzeitig auch die Idee der Gründung einer deutsch-polnischen Gesellschaft für seelische Gesundheit. Die Reiseleitung, die er übernommen hatte, brachte ihn zeitweise an den Rand seiner Nerven. Die ReiseteilnehmerInnen in ihrer Unterschiedlichkeit und Chaotik zu bändigen erforderten maximales Geschick zur Lenkung gruppendynamischer Prozesse.

Die Gründung der Gesellschaft war der nächste Meilenstein. Detlef übernahm in der ersten Vorstandsperiode das Sekretariat, kümmerte sich mit Klaus Dörner zusammen intensiv um die Kommunikation mit dem polnischen Vorstand und den entstehenden Partnerschaften und die Organisation der Symposien. Man stelle sich eine Kommunikation vor mit schlechten Telefonverbindungen, kein PC gestützter Schriftverkehr, kein Internet, irgendwann waren dann Faxe manchmal die Rettung. Zu Beginn der Gesellschaft gab es nur Briefe, später Disketten, mit der Post verschickt, und öfter verloren gegangen. Die Kommunikationsstile waren sehr unterschiedlich auf polnischer und deutscher Seite, was wahrscheinlich auf beiden Seiten gewöhnungsbedürftig war und möglicherweise beide Seiten zeitweise in Verzweiflung und Verdruss trieb.

Detlef motivierte die Erzieherklassen in unserem Fortbildungshaus in Bielefeld-Bethel, Polen zu besuchen und erarbeitete mit Ihnen das Besuchsprogramm unter dem Motto „Erinnern und nicht Vergessen“ und erschloss Förderungsmöglichkeiten. Er lud Adam Szymusik und Tadeusz Zaleski in die Erzieherklassen ein, um zu erzählen, ein Highlight für die Schüler. „Vorwärts“. Es folgte die zweite Vorstandsperiode, in der Detlef Vorsitzender war und ich das Sekretariat übernahm. Eine gute Zeit, Zeit der Konsolidierung und der ständigen Erweiterung durch den Gewinn neuer Partnerschaften.

któremu towarzyszył w Oświęcimiu podczas uroczystości upamiętniających wyzwolenie obozu.

To zaledwie migawki z działań Detlefa w okresie początków Polsko-Niemieckiego Towarzystwa Zdrowia Psychicznego. O późniejszych aktywnościach napisze Niels Pörksen. W osobie Detlefa PNTZP straciło jednego z jego założycieli, towarzysza, na którym można polegać, konstruktywnego, czasem też i sarkastycznego krytyka, miłośnika Polski i polskiej kuchni, który kochał życie i dobrą zabawę.

Sabine Radtke-Götz

Detlef Klotz Ostatnie działania na rzecz PNTZP Niels Pörksen

Detlef Klotz zmarł 6 grudnia 2010 r. w wieku 69 lat. Wszyscy odczujemy w nadchodzących miesiącach i latach kim był on dla nas i jak bardzo nam go brak – tak jak było to, i nadal jest z Adamem Szymusikiem, Marią Orwid, Tadeuszem Zaleskim.

Sabine Radtke-Götz opisała działania Detlefa na początku działania naszego Towarzystwa. Ja chciałbym skoncentrować się na ostatnich latach jego życia. Detlef i ja, od 1976 byliśmy towarzyszami podróży.

Został on wtedy pierwszym przewodniczącym Niemieckiego Towarzystwa Psychiatrii Społecznej (DGSP) i jako członek zarządu lub również przewodniczący często go tam spotykałem. To właśnie głównie członkowie DGSP ze strony niemieckiej byli

Detlef war es wichtig, Kontakt zu halten mit den Partnerschaften, sie zu begleiten, sich zu kümmern und zu beraten, wenn Rat notwendig schien. Er stand selten im Rampenlicht. Nicht Vergessen: Den Kontakt mit Tadek Zaleski, ehemaliger Auschwitzhäftling und Freund, hat er bis zu dessen Tod gepflegt, ihn besucht in Krakau und in seiner Datscha, ihn begleitet nach Auschwitz am Gedenktag für die Befreiung des Konzentrationslagers. Das waren einige Schlaglichter auf Detlefs Wirken in den Anfangszeiten der deutsch-polnischen Gesellschaft für seelische Gesundheit. Über die späteren Zeiten wird Niels Pörksen einiges beitragen.

Die DPGSG hat mit ihm einen ihrer Mitgründer verloren, einen zuverlässigen Begleiter, einen konstruktiven, manchmal auch sarkastischen Kritiker, einen Liebhaber Polens und der polnischen Küche und einen der gerne lebte und Spaß hatte.

Sabine Radtke-Götz

Detlef Klotz Seine letzten aktiven Jahre für die DPGSG Niels Pörksen

Detlef Klotz ist am 6. Dezember 2010 im Alter von 69 Jahren gestorben. Wir alle werden in den kommenden Monaten und Jahren spüren, was wir an ihm hatten und wie wir ihn vermissen – so wie wir es bei Adam Szymusik, Maria Orwid oder Tadeusz Zaleski immer noch tun.

Zu seiner Bedeutung für die Initial- und Aufbauphase unserer Gesellschaft hat Sabine Radtke-Götz geschrieben. Ich möchte mich auf seine letzten Lebensjahre konzentrieren.

Detlef und ich waren seit 1976 Weggefährten. Er wurde damals erster Geschäftsführer der Deutschen Gesellschaft für Soziale Psychiatrie (DGSP) und ich bin ihm als Mitglied im Vorstand oder Vorsitzender ständig begegnet.

współzałożycielami Polsko-Niemieckiego Towarzystwa Zdrowia Psychicznego. Do dzisiaj jestem Detlefowi wdzięczny za to, że namówił mnie w 1989 roku do podróży do Polski. Wówczas oboje pracowaliśmy już od jakiegoś czasu razem w Bethel. Gdy przejmowałem po nim funkcję przewodniczącego Zarządu PNTZP w 1996 roku, pozostawił on po sobie uporządkowaną i stabilną sytuację. W pracy Zarządu wyraźnie widoczna była jasna struktura, porządek; wszyscy korzystali z daru Detlefa do odróżniania rzeczy ważnych i nieistotnych, do pracy w zespole i z jego umiejętności wydajnej pracy „w tle”, bez zbytecznego ekspozowania własnej osoby.

Bardzo ucieszyłem się z jego decyzji o aktywnym kontynuowaniu pracy na rzecz Towarzystwa również po wystąpieniu z Zarządu. Brakowało mu wspólnych aktywności, informacji, partnerskiej wymiany. Wydawany dotychczas przez Towarzystwo raz w roku DIALOG, w którym publikowane są wykłady ubiegłego Sympozjum ni w pełni odzwierciedlał różnorodność PNTZP.

Dlatego Detlef był również inicjatorem „**Dialogu Aktualności**”, którego został redaktorem. Dialog Aktualności stał się niejako wizytówką naszego Towarzystwa.

Detlef był idealnym kandydatem na to stanowisko, jako zainteresowany historią politolog, zawsze mający na uwadze złożoność stosunków polsko-niemieckich, włącznie z tematami tabu, które od początku omawiane były w PNTZP, takimi jak Auschwitz, obcość i swojskość, wypędzenia, pojednanie, i wiele innych.

Detlef i jego żona Silke „zanurzyli się” w Polskę, zaczęli uczyć się języka polskiego w miejscowej szkole dla dorosłych (Volkshochschule), spędzali tam swoje wakacje. Zakochali się w tym kraju i jego mieszkańcach, którzy witali ich tak przez nich cenioną gościnnością, życzliwością, radością ze wspólnej zabawy. Detlef należał do tych, którzy z Marią Waloszek często do późna w nocy śpiewali wspólnie piosenki.

Mitglieder der DGSP waren es vor allem, die unsere DPGSG von deutscher Seite mitbegründet haben und ich bin ihm heute noch dankbar, dass er mich 1989 bedrängte, unbedingt mit nach Polen zu fahren. Wir waren damals beide schon eine Weile in Bethel tätig. Als ich nach ihm 1996 den deutschen Vorsitz unserer DPGSG übernahm, hinterließ er geordnete Verhältnisse. Noch mehr aber war die Arbeit im Vorstand geprägt von Vertrauen, Zuverlässigkeit, seiner Strukturbegabung, und seiner Fähigkeit, wichtiges von unwichtigem unterscheiden zu können, immer mit anderen im Team zu arbeiten und sich nicht in Selbstdarstellung zu verlieren.

Besonders gefreut hat mich, dass er sich nach seinem Ausscheiden aus dem Vorstand nicht zurückgezogen hat. Ihm fehlten die Öffentlichkeitsarbeit unserer Gesellschaft und aktuelle Informationen zu den vielfältigen Aktivitäten, Partnerschaften etc

Mit dem klassischen Dialogheft, das einmal im Jahr Artikel der Vorträge unserer Jahrestagungen publizierte, sei die Vielfalt der DPGSG nicht repräsentiert.

So war er der Initiator des „**Dialog aktuell**“, deren Redakteur er wurde und das er gemeinsam mit anderen zu einem repräsentativen Aushängeschild der DPGSG machte.

Er war dazu ideal geeignet, weil er als historisch interessierter Politikwissenschaftler die Vielfalt der Beziehungen zwischen Polen und Deutschen immer im Blick hatte mit den Themen und Tabus, die unsere Gesellschaft bearbeitete wie Psychiatrie nach Auschwitz, Fremdheit und Vertrautheit, Vertreibung und Versöhnung und und und.

W ostatnim okresie swojego życia Detlef zaangażował się bardzo intensywnie w nowy temat. Z początkowo trudnych kontaktów z Ukrainą, przede wszystkim dzięki nieustępliwości Detlefa, który nie zniechęcał się wstępnymi rozczarowaniami, powstał bardzo intensywny projekt współpracy, finansowany obecnie przez niemieckie Ministerstwo Zdrowia pod nazwą „Partnership for Mental Health”. W projekcie tym aktywni są członkowie zarówno niemieckiej jak i polskiej części PNTZP.

Ukraina stała się dla Detlefa i jego żony Silke bardzo ważnym elementem ich życia – podobnie jak Polska 20 lat wcześniej. Zaczęli uczyć się języka rosyjskiego, podróżować do Lwowa i Czernowic, poznawać historię i kulturę tego kraju, a poprzez to wszystko poznawać nowych ludzi i intensyfikować nawiązującą się współpracę.

W 2010 roku byliśmy jeszcze razem w Doniecku i Kijowie. Ze względów zdrowotnych nie mógł już pojechać z nami jesienią do Czernowic, gdzie podczas dorocznego Sympozjum Ukraińskiego Towarzystwa Psychiatrycznego szczególnie serdecznie przywitano i przyjęto nas jako istotnych partnerów.

Szczególną siłą Detlefa była jego zdolność do utrzymywania współpracy ze wszystkimi partnerami. Dzięki kontaktom emailowym udawało mu się zastępować codzienne zebrania i wymiany w ramach teamu. Tylko ja otrzymałem od niego 162 emaile między 1 stycznia a 29 listopada 2010 roku. Pomimo wielu nieobecności jego czy moich, pozostawaliśmy praktycznie w codziennym kontakcie. A do emaili doliczyć trzeba jeszcze rozmowy telefoniczne i spotkania osobiste. Naczelny psychiatra Ukrainy, Natalia Maruta w toaście skierowanym do Detlefa ujęła to najlepiej: „Detlefie, co to będzie, gdy pewnego dnia włączę mój komputer i nie będzie czekać na mnie kolejna wiadomość od Ciebie”.

Er und seine Frau Silke tauchten ein in Polen, lernten polnisch in der Volkshochschule, verbrachten ihre Ferien dort, gewannen Freunde und verliebten sich in Land und Leute, die ihren persönlichen Vorlieben nach Gastfreundschaft, Gemütlichkeit, Genuss und Feierfreude entgegenkamen. Detlef gehörte zu denen, die bis tief in die Nacht gemeinsam mit Maria Waloszek Lieder sangen.

In der letzten Lebensphase hat er sich voll und ganz einem neuen Thema gewidmet; aus den zögerlichen Kontakten zur Ukraine wurden vor allem dank Detlefs Beharrlichkeit nach anfänglichen Enttäuschungen und mühsamen Annäherungsversuchen intensive Beziehungen mit einem wirkungsvollen Projekt der Zusammenarbeit, das unser deutsches Gesundheitsministerium als „Partnership for Mental Health“ mit der Ukraine finanziert und an dem deutsche und polnische Vertreter unserer Gesellschaft mitarbeiten.

Die Ukraine wurde – wie Polen vor 20 Jahren – für Detlef und seine Frau Silke zu einem wesentlichen Teil ihres Lebens. Russisch lernen, reisen nach Lemberg und Czernowize, Geschichte und Kultur studieren, Kontakte pflegen und aus den Kontakten wieder eine arbeitsfähige Organisation der intensiven Kooperation gestalten – daran lag ihnen viel.

Im Jahr 2010 waren wir noch gemeinsam in Donetsk und Kiew; in Czernowize konnte er im Herbst aus gesundheitlichen Gründen schon nicht mehr dabei sein, als wir bei der Jahrestagung der Ukrainisch-Psychiatrischen Gesellschaft als wesentliche Kooperationspartner besonders begrüßt und einbezogen wurden. Seine besondere Stärke lag in der beständigen Kooperation mit allen Partnern. Das E-Mail

Będzie nam brakowało jego inicjatyw, jego informacji, na których zawsze można polegać, spotkań przy herbacie, dzięki którym każda praca stawała się przyjemnością. Również jego wydajności powiązanej z przyjaznym spokojem, wydajności, bez protestanckiej maniery „pracoholizmu”. Któż inny potrafiłby od wczesnych godzin porannych połączyć mocną kawę, kawałek tortu i wydajną pracę. Jesteśmy mu wdzięczni za tak wiele, i będziemy za nim tęsknić. I wiele z rozpoczętych pracach będziemy w jego duchu kontynuować.

ersetzte seine Teamsitzungen und seinen täglichen Austausch. Ich allein erhielt zwischen dem 1.1. bis zum 29.11.2010 von ihm 162 Mails; die vielen Abwesenheiten von ihm und mir abrechnend hatten wir praktisch täglich Kontakt, zusätzlich zu den Telefonaten und persönlichen Begegnungen.

Nataliya Maruta, die Chefpsychiaterin der Ukraine brachte es in einem Trinkspruch scherzhaft auf den Punkt „Was mache ich nur, Detlef, wenn ich morgens meinen PC starte und finde keine Nachricht von Dir“.

Seine Initiativen, seine verlässlichen Informationen, die gemütlichen Teestunden, in denen jede Form von Arbeit zu einem Vergnügen wurde, die werden uns fehlen. Effektiv in liebenswerter Gelassenheit anstatt in protestantischer workaholic-Manier – das werden wir vermissen. Denn wer konnte schon morgens Kenya-Kaffee, Torten und Arbeit gelassen miteinander vereinbaren.

Wir haben ihm viel zu danken und wir werden ihn vermissen. Und wir werden vieles in seinem Sinne weitermachen.

Detlef Klotz 1941 - 2010

Jak wspominam Detlefa Łukasz Cichocki

Gdy Ela Maludzińska poprosiła mnie o napisanie wspomnienia o Detlefie pomyślałem sobie, że z kilku względów to nie będzie proste zadanie. Po pierwsze miałem świadomość dużej konkurencji – w naszym Towarzystwie jest wiele osób, które o wiele dużej i bliżej znały Detlefa niż ja. Po drugie, w momencie gdy zacząłem się bardziej angażować w życie Towarzystwa m.in. poprzez wejście do jego Zarządu, Detlef właśnie je opuszczał. Po trzecie wreszcie, mimo szeregu rozmów i spotkań z Detlefem, sympatii odczuwanej z jego strony i żywej do niego, miałem często poczucie pewnej jego nieprzenikalności, nie mam pewności czy w ogóle dał się mi poznać.

Pierwszy raz zobaczyłem go zapewne na moim pierwszym Sympozjum Towarzystwa, w 1998 r. w Bedburg – Hau. Na tym i na kilku kolejnych sympozjach zwracał moją uwagę swoją bezpośredniością i zauważaniem mojej osoby, co dla mnie, początkującego było bardzo miłe i ważne. Był w swoim zachowaniu często działający na przekór i wbrew większości, z pewnym rebelianckim zacięciem, które budziło czasem zniecierpliwienie ale też i sympatię.

Najbardziej zapamiętałem jedną z nim rozmowę. Podczas wieczoru towarzyskiego w trakcie Sympozjum w Lublinie w 2009 r. siedzieliśmy przy jednym stoliku – Detlef, jego żona, Krzysiek Walczewski i ja. Byłem dość zmęczony po całodziennych tłumaczeniach i bez nastroju do szaleństw. I tak siedzieliśmy sobie i miło rozmawialiśmy – trochę o nas, o naszych rodzinach, zainteresowaniach.

Detlef – wówczas świeżo upieczony emeryt mówił jak mu trudno z tą zmianą i jak próbuje sobie z nią poradzić. Pokazując swoje trudności stał mi się jakoś bliższy. I takim, myślę, go zapamiętam – rozmawiającym, śmiejącym się, trochę smutnym, z lampką wina w ręku.

Łukasz Cichocki, Kraków
Sekretarz PNTZP

Meine Erinnerung an Detlef Lukasz Cichocki

Als Ela Maludzinska mich fragte, ob ich etwas über meine Erinnerungen an Detlef schreiben könnte, dachte ich zunächst, dass dies aus verschiedenen Gründen keine einfache Aufgabe werden würde. Zunächst war ich mir der großen Konkurrenz bewusst – in unserer Gesellschaft gibt es viele, die Detlef länger und näher kannten als ich. Dazu kommt, dass zu dem Zeitpunkt, als ich begann, mich mehr zu engagieren und unter anderem Mitglied des Vorstandes wurde, Detlef diesen gerade verließ. Und schließlich – trotz einiger Treffen und Gespräche mit ihm und einer spürbaren gegenseitigen Sympathie – hatte ich oft das Gefühl einer gewissen Undurchdringlichkeit, ich bin nicht sicher, ob es mir überhaupt gelungen ist, ihn kennen zu lernen.

Zum ersten Mal begegnete ich ihm bei meinem ersten Symposium 1998 in Bedburg-Hau. Während dieses und der folgenden Symposien fiel er mir auf mit seiner Direktheit und damit, dass er mich wahrnahm, was für mich als „Anfänger“ sehr angenehm und wichtig war. Ich erlebte ihn oft eigenwillig, gegen die Mehrheit handelnd, mit einem gewissen rebellischen Widerstand, was manchmal Ungeduld weckte, aber auch Sympathie.

Am besten erinnere ich mich an ein Gespräch während des Symposiums in Lublin, 2009. Wir saßen an einem Tisch – Detlef, seine Frau, Krzysiek Walczewski und ich. Ich war recht ermüdet nach einem langen Tag voller Übersetzungen und mir stand nicht der Sinn nach verrücktem Feiern. Und so saßen wir dort, erzählten, von uns, unseren Familien und Interessen. Detlef – damals frisch gebackener

Emeritus – erzählte, wie schwierig die Umstellung für ihn sei und wie er versuche, damit zurecht zu kommen. Indem er so persönlich wurde, kam er mir auch irgendwie näher. Ich denke, so werde ich ihn in Erinnerung behalten – erzählend, lachend, ein wenig traurig, mit einem Glas Wein in der Hand.

Łukasz Cichocki, Krakau
Sekretär DPGfSG

20 lat Polsko-Niemieckiego Towarzystwa Zdrowia Psychicznego

**Forum Psychiatrii i Psychoterapii oraz
Jubileuszowe Sympozjum Polsko-
Niemieckiego Towarzystwa Zdrowia
Psychicznego
30.09 - 3.10 2010 w Paderborn**

„Partnerstwo ponad granicami“ – motto Sympozjum Towarzystwa, które odbyło się w dniach 30.09 – 3.10.2010 w Paderborn było jednocześnie myślą przewodnią jego organizatorów na miejscu. Tradycja piętnastu lat Forum Psychiatrii i Psychoterapii w Paderborn spotkała się z różnorodnością partnerstw w ramach Polsko-Niemieckiego Towarzystwa Zdrowia Psychicznego, które świętowało dwudziestolecie swoich dorocznych spotkań.

Otwarcie Sympozjum odbyło się w ratuszu miasta Paderborn. Liczne wystąpienia i odczytane listy z pozdrowieniami podkreślały znaczenie związków Towarzystwa z różnymi instytucjami i organizacjami. Związki Krajowe Westfalen-Lippe oraz Nadrenii, które asystowały powstawaniu i rozwojowi Towarzystwa w pierwszych latach jego istnienia również doszły do głosu. Okazję do przekazania osobistych pozdrowień mieli także przedstawiciele Ambasady RP w Niemczech oraz miasta Paderborn.

20 Jahre Deutsch Polnische Gesellschaft für Seelische Gesundheit

**Forum Psychiatrie und Psychotherapie
und Jubiläumstagung der
Deutsch-Polnischen Gesellschaft für
Seelische Gesundheit
30.09. - 3. 10.2010 in Paderborn**

„Partnerschaft über Grenzen hinweg“ war zum Einen der Titel der Tagung vom 30. September bis 3. Oktober 2010, es war aber auch die Überschrift über das Konzept der Tagung. Die Tradition des Forums Psychiatrie und Psychotherapie in Paderborn, dass zum 15. Mal stattfand, wurde in Verbindung gesetzt zu den vielfältigen Partnerschaften in unserer Gesellschaft und zum Anlass des Jubiläums, der 20sten Wiederkehr der Deutsch-Polnischen Gesellschaft für Seelische Gesundheit.

So fand der Eröffnungsabend im feierlichen Rahmen im Rathaus der Stadt Paderborn statt, begleitet von zahlreichen schriftlichen und

Punktem kulminacyjnym wieczoru było z pewnością uhonorowanie wysokimi odznaczeniami państwowymi dwojga szczególnie zasłużonych, wieloletnich członków Towarzystwa: Karin Pohl otrzymała Order Honorowy za zasługi na rzecz ochrony praw człowieka; Friedrich Leidinger otrzymał Krzyż Kawalerski Orderu Zasługi Rzeczypospolitej Polski.

Od wieczoru otwarcia, po zamykający, nieomal kameralny sobotni wieczór wciąż odczuwalne było znaczenie i zakres tematu „Partnerstwo“. Mówiono np. o konieczności zachowania otwartej postawy w codziennej pracy psychiatrycznej, o instytucjonalnych warunkach ramowych niezbędnych do zapewnienia udanej współpracy w ramach trialogu z pacjentami i ich bliskimi. Zrozumienie multiprofesjonalnej współpracy na rzecz osób chorych i niepełnosprawnych psychicznie jako właśnie partnerstwa było jednym z celów Sympozjum. Liczne grupy warsztatowe służyły pogłębieniu tematów przedstawionych podczas wykładów, począwszy od tematu „Tabu“, na znaczeniu współpracy między lecnictwem ambulatoryjnym a stacjonarnym skończywszy.

Zarówno ramy logistyczne Sympozjum, odbywającego się „między“ Ratuszem, Hotelem Aspethera i Kliniką LWL, jak i ciągłe zaangażowanie pracowników biura kongresowego oraz działu technicznego przyczyniły się do pomyślnego przebiegu naszego spotkania. Podczas piątkowego wieczoru tanecznego po raz kolejny udowodniliśmy, że jesteśmy Towarzystwem, które jest dynamiczne i pełne życia w pracy i na parkiecie. Podczas licznych spotkań odświeżono stare kontakty, zainicjowano nowe – na przykład między coraz liczniejszą grupą

persönlichen Beiträgen und Grußworten, die die Verbundenheit der Gesellschaft mit unterschiedlichen Einrichtungen und Organisationen dokumentierten. Die beiden Landschaftsverbände Westfalen-Lippe und Rheinland, die sowohl bei der Gründung als auch in den Jahren des Aufbaus von Partnerschaften unterstützend der Gesellschaft zur Seite standen, kamen ebenso zu Wort wie die Repräsentanten der Polnischen Botschaft und der Stadt des Gastgebers. Ein besonderer Höhepunkt war sicherlich neben den Festvorträgen die Ehrung für langjährige Mitglieder der Gesellschaft, die in verantwortlicher Position zum Auf- und Ausbau, besonders des partnerschaftlichen Handelns in der Gesellschaft, beigetragen haben: Geehrt wurden Karin Pohl mit dem Ehrenabzeichen „für Verdienste um den Menschenrechtsschutz“ sowie Friedrich Leidinger mit dem „Kavalierskreuz des Verdienstordens der Republik Polen“.

Der Verlauf der Tagung vom Eröffnungsabend bis zum Abschluss am Samstagabend in geselliger Runde spiegelte zum Einen die inhaltliche Spannweite der Thematik „Partnerschaft“ wieder, indem die Ansprüche einer offenen Haltung in der psychiatrischen Arbeit ebenso reflektiert wurden wie auch institutionelle Rahmenbedingungen für ein Gelingen in der dialogischen Zusammenarbeit mit Patienten und Angehörigen. Die multiprofessionelle Zusammenarbeit auch als eine Partnerschaft im Dienste des psychisch kranken und behinderten Menschen zu verstehen, war ein Anliegen der Tagung. Zahlreiche Workshops vertieften die Themen der Vorträge und brachten zusätzlichen inhaltlichen Input durch gut vorbereitete Beiträge, die zur Diskussion Anlass gaben, sei es über das Thema „Tabu“ oder die in der Bedeutung immer weiter zunehmenden Arbeit in der ambulanten und psychiatrischen psychotherapeutischen Versorgung.

Der Rahmen der Tagung einerseits im Rathaus, andererseits im Tagungshotel Aspethera sowie in der LWL-Klinik Paderborn trug in Verbindung mit dem steten Einsatz der Mitarbeiterinnen im Tagungsbüro und der Mitarbeiter von der Technik zum Gelingen der Tagung bei. Unter Beweis gestellt wurde beim Tagungsfest am Freitagabend die gute Tradition des gemeinsamen Feierns und einer Gesellschaft, die sich jetzt und hoffentlich auch in Zukunft beweglich zeigt, nicht nur beim Tanz! In zahlreichen Begegnungen wurden alte Kontakte aufgefrischt und

kolegów i koleżanek z Polski, mieszkających i pracujących w Niemczech, również zaangażowanych w życie Towarzystwa. Podczas zebrania walnego członków Towarzystwa zwrócono między innymi na tę właśnie grupę, zachęcając do bliższego wzajemnego poznania się i wymiany doświadczeń. Gospodarz Sympozjum pragnie podziękować serdecznie za aktywne jego przygotowanie i liczne w nim uczestnictwo, bez którego tego typu zjazd nie mógłby się udać. Osobne słowa podziękowania należą się członkom Zarządu i komitetu organizacyjnego w Paderborn.

PD Dr. Bernward Vieten
Dyrektor ds. Medycznych
LWL-Klinik Paderborn
Członek Zarządu PNTZP

Głos z zebrania walnego członków na temat przyszłości PNTZP
Prof. Dr Aleksander Araszkiwicz

W odpowiedzi na niepokój dr Andrzeja Cechnickiego, że młodzi członkowie Towarzystwa są zbyt mało aktywni i co wobec tego stanie się z Towarzystwem. Że ta zmiana pokolenia grozi zapaścią działalności.

Sądzę, że nie ma powodu do niepokoju. Myślę, że jest spora liczba młodych ludzi, członków Towarzystwa po pierwsze „rozgląda się” za swoim miejscem a po drugie wygląda na to, że zastanawia się nad kierunkiem działania Towarzystwa. Myślę że możemy im zaufać i jeśli wybiorą nieco inną formułę i

neue geknüpft, nicht zuletzt unter den zahlreicher werdenden Kolleginnen und Kollegen aus Polen, die inzwischen in Deutschland arbeiten und sich in der Gesellschaft engagieren.

Die Mitgliederversammlung hat sich in einem Teil dieser besonderen Thematik gewidmet und unterstützte Initiativen, sich zusammenzufinden! Der Gastgeber dankt für die aktive Vorbereitung und Teilnahme, ohne die das Gelingen einer solchen Tagung nicht möglich gewesen wäre. Der Dank gilt besonders auch der Vorbereitung im Vorstand und in der Vorbereitungsgruppe in Paderborn.

PD Dr. Bernward Vieten
Ärztlicher Direktor
LWL-Klinik Paderborn
Mitglied d. deutschen Vorstands der DPGSG

Aus der Mitgliederversammlung zur Zukunft der DPGSG
Prof. Dr. Araszkiwicz

Dr. Andrzej Cechnicki hatte während der Tagung in Paderborn seine Befürchtung geäußert, dass die jungen Mitglieder der Gesellschaft möglicherweise zu wenig aktiv sind, was sich negativ auf die Gesellschaft auswirken kann, vielleicht sogar zu einem Kollaps führen kann. Dazu möchte ich ein Paar Gedanken formulieren.

Ich glaube, dass es keinen Grund zur Sorge gibt. Vor allem sehen wir, dass es ziemlich viele neue, junge Mitglieder gibt, die sich noch etwas umschaun, die sozusagen auf der Suche für einen für sie geeigneten Platz in der Gesellschaft sind – und für die Gesellschaft.

Ich denke, dass wir ihnen vertrauen können, auch wenn sie die Rahmen der Gesellschaft, und die Richtungen ihrer Aktivitäten etwas anders sehen – es ist gut so, es soll auch IHRE Vision der Arbeit innerhalb der DPGSG sein.

Wir dürfen uns nicht an die einmal festgelegte „Ordnung der Dinge“ starr halten. Die jungen Mitglieder können aus neuer Perspektive den Inhalt unserer Aktivitäten betrachten – und das tun sie auch. Wer weiß, vielleicht passt das, was vorher gemacht wurde, einfach nicht mehr so ganz zu der heutigen Situation, zu den Bedürf-

kierunki, które im odpowiadają, niech to będzie ICH sposób widzenia pracy w Towarzystwie.

Nie możemy trzymać się sztywno raz na zawsze ustalonego „porządku rzeczy”. Młodzi członkowie mogą wnieść i wnoszą dynamizm i nowe spojrzenie na to, co dotychczas było przedmiotem naszej aktywności. A może to co było już nie pasuje do aktualnej rzeczywistości i ich potrzeb jako członków?

Niech przychodzą i zmieniają Towarzystwo, nasze myślenie o jego roli.

Prof. A. Araszkiwicz, Bydgoszcz

Symposium PNTZP w Paderborn 2010 r. Wojciech Kosmowski

W dniach 30.09-3.10.2010 r. w Paderborn odbyło się XXI Symposium Polsko – Niemieckiego Towarzystwa Zdrowia Psychicznego. Było to jednocześnie XV Forum Psychiatrii i Psychoterapii Paderborn (15. Paderborner Forum Psychiatrie und Psychotherapie der LWL-Klinik). W tym roku przypadała też 10. rocznica partnerstwa zawartego pomiędzy LWL-Klinik w Paderborn a Katedrą i Kliniką Psychiatrii CM w Bydgoszczy, UMK w Toruniu.

Symposium to przebiegało pod hasłem: „Partnerstwo ponad granicami. Spotkanie – dialog – wytrwanie”. To hasło nie jest dla mnie pustym zwrotem - kojarzy się mi z partnerstwem Bydgoszcz – Paderborn, które pamiętam od początku jego zawarcia – latem 2000 r. Spotkaliśmy się. Nasz dialog trwa nieustannie przez te wszystkie lata, owocuje wieloma wspólnymi inicjatywami, spotkaniami, sympozjami, wyjazdami do Polski i Niemiec. Wytrwaliśmy!

W tym miejscu chciałbym jednak zmienić temat. Dyskusje podczas tego sympozjum zdominowały rozważania na temat przyszłości towarzystwa. Powstało w 1989 r. Przez 22 lata partnerzy poznali się, wiedzą jak się z sobą obchodzić. Kontakty dotarły się. Zwraca jednak uwagę to, że jest w Towarzystwie „dużo matek i ojców, a mało dzieci i wnuków” – jak powiedział jeden z dyskutantów.

Stopniowo następuje nieuchronnie zmiana generacji. Można postawić pytanie czy idea PNTZP może być jeszcze atrakcyjna? Na pewno sama idea partnerstwa nie może być sensem samym w sobie. Kogo można zarazić tą ideą? Na pewno wszystkie grupy zawodowe

nissen der Mitglieder? Wir sollen es ihnen erlauben anzukommen, die Art und Weise die DPGSG zu betrachten und die Gesellschaft zu verändern.

Prof. A. Araszkiwicz, Bydgoszcz

DPGSG-Tagung in Paderborn, 2010 Wojciech Kosmowski

Vom 30.09 bis 3.10.2010 fand in Paderborn die XXI Jahrestagung der Deutsch-Polnischen Gesellschaft für seelische Gesundheit statt. Gleichzeitig war das auch das 15. Paderborner Forum Psychiatrie und Psychotherapie der LWL-Klinik. Noch dazu feierten wir 2010 in Bydgoszcz und Paderborn das 10-jährige Jubiläum unserer Partnerschaft zwischen der Universitätsklinik für Psychiatrie in Bydgoszcz und der LWL Klinik in Paderborn.

„Partnerschaft über Grenzen hinweg. Begegnung – Dialog – Ausdauer“ war das Motto der Tagung. Für mich ist das keine leere Floskel. Ich denke dabei sofort an unsere Bydgoszcz-Paderborn Partnerschaft, an der ich schon von Anfang an – Sommer 2000 – beteiligt bin. Damals sind wir uns zum ersten Mal begegnet und der Dialog zwischen uns dauert bis heute an. In diesem Rahmen sind viele gemeinsame Aktivitäten, Besuche und Gegenbesuche erfolgt. Also, „Ausdauer“, die haben wir ohne Zweifel!

pracujące z pacjentami. Nie da się uniknąć palących pytań dotyczących psychiatrii. Trzeba iść w kierunku zmiany wizerunku psychiatrii. Towarzystwo ma w tym względzie duże doświadczenie i może pomóc innym środowiskom w jego wprowadzaniu. PNTZP zna i stosuje zasady prowadzące do propagowania nowoczesnego modelu psychiatrii. Dzięki temu uda się przezwyciężyć stary model - instytucji totalnych. Będzie to możliwe we współpracy z osobami zajmującymi się osobami niepełnosprawnymi. Dialog powinien ustępować trialogowi. Należy bardziej wsłuchiwać się w głos pacjentów i ich rodzin. Rozwijać wrażliwość na ich potrzeby.

Pewne głosy dotyczyły też tego, jak często mają odbywać się sympozja: co 2 lata, co roku? Być może zbyt częste sympozja nie są konieczne, bo żywe partnerstwa są miernikiem żywotności towarzystwa. Wszyscy zgadzali się, że pewno coraz intensywniej powinny pracować partnerstwa. Warto dzielić się doświadczeniami wspólnych, udanych projektów. Warto budować się wspólnymi sukcesami i propagować wypracowane modele, style pracy. Przykładowo wymieniano tu turnusy rehabilitacyjne, edukację dorosłych – Internet. W Towarzystwie dzieje się dużo poza dorocznymi sympozjami. O tych sprawach za mało się mówi na forum ogólnym. Warto umieszczać dane na ten temat w Internecie.

Osoby od wielu lat zaangażowane w prace Towarzystwa mogą mieć wątpliwości – nadal angażować się w kierowanie towarzystwem czy dać miejsce młodym. Niektórzy dyskutanci mówili, że trzeba, by młodzi sami wzięli władzę w Towarzystwie, a nie czekali na jej oddanie. Wydaje się, że warto rozważyć kierunek ewolucyjny – nie radykalne odcinanie się od przeszłości, ale by podjąć wspólną drogę w nowym kierunku.

Towarzystwo ma dobrą markę. Można ją wykorzystywać w kontaktach ze Wschodem, z Ukrainą. Istnieją nowe, nieodkryte obszary, w której Towarzystwo może być ważnym katalizatorem przemian. Polska może być dla Ukrainy pomostem do Zachodniej Europy. Przypominano, że 300 kolegów z Ukrainy uczestniczyło już we wspólnych projektach.

Można zastanowić się nad nową perspektywą historyczną analizowania kontaktów polsko – niemieckich. One różnie rozwijały się na

Ich möchte aber ein anderes Thema vertiefen. Während der Tagung in Paderborn wurde viel über die Zukunft der Gesellschaft diskutiert. Die DPGSG wurde 1989 gegründet und nach 22 Jahren kennen sich die Partner recht gut, sie wissen wie sie miteinander umgehen sollen. Die Kontakte sind tiefer, besser geworden. Manche sprechen aber davon, dass die DPGSG „viele Mütter und Väter, dafür aber wenig Kinder und Enkelkinder habe“. Es kommt zu dem unvermeidbaren Generationswechsel. Man kann die Frage stellen – ist die Idee von DPGSG immer noch attraktiv? Ich denke, dass die Idee allein von einer Partnerschaft an sich nicht als ausreichendes Ziel gelten kann. Wen können wir aber mit dieser Idee noch „anstecken“, um ihren Sinn weiterzuentwickeln? Sicherlich alle, die in der Psychiatrie tätig sind, da wir auch an dem Bild von Psychiatrie arbeiten, es verändern müssen. Unsere Gesellschaft hat viele Erfahrungen dazu gesammelt und kann mit Rat anderen Organisationen/Einrichtungen behilflich sein.

Die DPGSG weiß, wie moderne Psychiatrie aussehen sollte. Dadurch kann es gelingen, das alte Modell – die totale Institution – zu überwinden. Es wird möglich sein, dank der Zusammenarbeit mit allen, die mit behinderten Personen arbeiten. So soll der Dialog durch den Trialog ersetzt werden. Die Betroffenen UND die Angehörigen sollen gehört werden.

Manche haben gefragt, inwiefern es sinnvoll ist, uns jedes Jahr zu treffen. Vielleicht reicht es alle 2 Jahre aus, weil nicht die Tagungen, sondern der Austausch und die Freundschaften innerhalb der Partnerschaften die Gesellschaft am Leben erhalten? Alle waren sich einig, dass die Partnerschaften immer intensiver miteinander zusammenarbeiten sollen. Gelungene Projekte einer Partnerschaft können vielleicht von anderen mit Erfolg übernommen werden. Als mögliche, partnerschaftsübergreifende Projekte wurden Rehabilitationsaktivitäten, Bildung für Erwachsene – Internet – genannt. Es passiert sehr viel in unserer Gesellschaft – es sind nicht nur die Tagungen! Davon wird zu wenig berichtet, was im Internet nachgeholt werden kann.

Mitglieder, die seit Jahren in der Gesellschaft aktiv sind, können sich fragen: „Sollen wir uns weiter so viel engagieren wie bisher oder sollen wir mehr Raum für die neuen Mitglieder schaffen?“ Manche haben dafür plädiert, dass die jungen Mitglieder aus eigener Initiative die Macht übernehmen sollen – ohne darauf zu warten, bis sie allmählich neu verteilt wird. Ich

przeżyciach. Doświadczenia II Wojny Światowej są ważnym, ale nie jedynym elementem wspólnej historii. Pojawiają się nowe zjawiska – coraz więcej profesjonalistów z Polski pracuje w Niemczech. Coraz też więcej pacjentów – Polaków – leczony w Niemczech. Z drugiej strony otwierają się perspektywy leczenia obywateli Niemiec w Polsce. Wspólna obecność w Unii Europejskiej otwiera nowe perspektywy dla wspólnych kontaktów. PNTZP może dostarczać wiedzy na temat pogłębiania kontaktów międzynarodowych, głębszej integracji w krajach Unii. Współpraca może być też szersza, w większej ilości obszarów, niż dotąd. Przykładem tego może być rodząca się idea szkoły letniej („Summer School”) dla młodych profesjonalistów z Niemiec, Polski i Ukrainy. Jej celem jest przygotowywanie liderów przemian modeli psychiatrycznej opieki zdrowotnej. Te i inne przykłady pokazują co zrobić, by idea współpracy promieniowała szerzej.

Wciąż można więcej zrobić dla lobbingu w ministerstwach zdrowia w naszych krajach, dzielić się wspólnymi doświadczeniami, przekazywać know-how, wpływać na rozwiązania implementowane następnie w systemie ochrony zdrowia, co ma oczywiście bezpośrednie przełożenie na realia ekonomiczne, wpływa na model i jakość systemu ochrony zdrowia psychicznego.

Tematy tabu: zdaniem jednych nie istnieją, wg innych – nigdy się nie skończą. Na pewno nie mogą być jedynym czy głównym tematem, fundamentem współpracy.

Kolejne pytania dotyczą tego, jakie wartości możemy czerpać od siebie nawzajem. Niektórzy pytali – raczej retorycznie - czy jest sens organizować wspólne akcje, wspólne działania? Oczywiście tak: wspólna historia, kultura, wspólne inicjatywy są dużym

bevorzuge eher evolutionäre Entwicklung anstatt eines radikalen Neuanfangs.

Unsere Gesellschaft ist eine „gute Marke“. Wir können das in unseren Kontakten mit dem Osten verwenden – z.B. mit der Ukraine. Es gibt neue Gebiete, wo DPGSG die Rolle eines Katalysators der Veränderung spielen kann. Hier kann Polen als Brücke zwischen Ukraine und Westeuropa ins Spiel kommen. Schon 300 Personen aus der Ukraine haben an gemeinsamen Projekten teilgenommen.

Die deutsch-polnischen Kontakte können wir auch erneut reflektieren. Der Zweite Weltkrieg stellt ein sehr wichtiges Element unserer gemeinsamen Geschichte dar – es ist aber nicht die einzige Gemeinsamkeit. Es kommt beständig zu neuen Entwicklungen. So gibt es immer mehr Psychiatrie-Mitarbeiter aus Polen, die in Deutschland arbeiten. Es gibt auch immer mehr polnische Patienten, die in Deutschland behandelt werden. Andersherum gibt es immer mehr Möglichkeiten für die deutschen Patienten, in Polen Behandlung wahrzunehmen. Das Zusammensein in der EU eröffnet neue Perspektiven, in der die DPGSG als Vorbild und Vorreiter der Integration dienen kann. Aktuelles Beispiel dafür ist die „Summer School“ für junge Psychiatrie-Mitarbeiter aus Deutschland, Polen und der Ukraine, mit dem Ziel die Anführer der Neugestaltung der Psychiatrie auszubilden. Es gibt aber viele andere Aktivitäten, die zeigen, was man machen kann, um von einer Zusammenarbeit am besten zu profitieren.

Wir können sicherlich noch vieles tun, um unsere Ideen auf Ebene der Gesundheitsministerien in unseren Ländern zu propagieren. Wir können auch mehr Einfluss auf die Entwicklungen im Gesundheitswesen nehmen und dadurch auf die Qualität der Versorgung von psychiatrischen Patienten einwirken.

Deutsch-polnische Tabus – manche behaupten, dass es keine mehr gibt. Andere meinen, dass

kapitałem. W przeciwieństwie do np. ewentualności powstania Polsko – Greckiego Towarzystwa Zdrowia Psychicznego. Tu wspólna historia jest niewielka, wspólne interesy – także.

Wielkim obszarem, w którym PNTZP ma dużo do powiedzenia jest etyka w ochronie zdrowia psychicznego i to jakie ma znaczenie we wprowadzaniu zmian w ochronie zdrowia, w psychiatrii sądowej. Przywoływano przykłady reformy w Niemczech, która rozpoczęła się od 1973 r. od pokazania, że łamane są prawa człowieka.

Tegoroczne Sympozjum w Oświęcimiu wskaże, jakie będą rozwiązania, jakie władze Towarzystwa zostaną wybrane i jaki kierunek obierze.

Wojciech Kosmowski, Bydgoszcz

Ukraina w PNTZP

Ukraina 2011 Niels Pörksen

PNTZP otrzymało pod koniec 2009 roku zlecenie ze strony Ministerstwa Zdrowia Niemiec (BMG), dotyczące opracowania modelowego projektu pod nazwą „Partnership for Mental Health“. Projekt realizowany miał być w Ukrainie. Opiera się on na bilateralnym niemiecko-ukraińskim porozumieniu dotyczącym ochrony zdrowia, a w jego ramach przewidziana jest współpraca w różnych dziedzinach, między innymi w psychiatrii. Po podróży delegacji niemieckiej na Ukrainę w roku 2008 i wizycie kolegów z Ukrainy w Niemczech wiosną 2009, PNTZP otrzymało zadanie, wraz z polskimi partnerami naszego Towarzystwa, wdrożenia projektu, którego zadaniem jest wsparcie działań na rzecz reformy psychiatrii na Ukrainie. Faza przygotowawcza była pracowita i długa,

sie immer reichlich vorhanden sein werden. Wie auch immer – sie dürfen nicht die Zusammenarbeit dominieren.

Während des Symposiums wurde auch die Frage gestellt, ob wir voneinander noch etwas lernen können – ergibt es noch einen Sinn gemeinsame Aktivitäten zu entwickeln? Aber natürlich – ja. Gemeinsame Geschichte, Kultur – das ist erst der Anfang, aber ein sehr wichtiger Anfang. Dagegen hätte es eine, zum Beispiel Polnisch-Griechische Gesellschaft für Seelische Gesundheit viel schwieriger, da weniger geschichtlicher Hintergrund, weniger gemeinsame Interessen.

Die DPGSG hat viel zu sagen auf dem Gebiet der Ethik in der Psychiatrie. Ein sehr wichtiges Thema – nicht nur in Zeiten der Reform oder zum Thema Forensik. Die Psychiatrie-Reform in Deutschland begann 1973 mit der Veröffentlichung von Beispielen des Handelns, das nicht mit den Menschenrechten zu vereinbaren war. Die Jahrestagung in Oswiecim im Oktober 2011 wird neue Lösungen zeigen – ein neuer Vorstand wird gewählt und sicherlich werden neue Richtungen für die Zukunft diskutiert werden.

Wojciech Kosmowski, Bydgoszcz

Ukraine in der DPGSG

Ukraine 2011 Niels Pörksen

Nach einer Delegationsreise in die Ukraine 2008 und einem Gegenbesuch in Deutschland im Frühjahr 2009, wurde die DPGSG gemeinsam mit polnischen Partnern unserer Gesellschaft vom Bundesgesundheitsministerium (BMG) Ende 2009 beauftragt, ein Modellprojekt mit dem Titel „Partnership for Mental Health“ in der Ukraine durchzuführen, das hervorgeht aus einem bilateralen deutsch-ukrainischen Gesundheitsabkommen und die Zusammenarbeit auf verschiedenen Gebieten – u.a. der Psychiatrie – vorsieht. Dieses soll die Reformbemühungen in der ukrainischen Psychiatrie unterstützen. Die Vorbereitungsphase war langwierig und mühsam, aber wir mussten eine gemeinsame Sprache finden, ein realistisches Programm entwickeln, gegenseitiges Vertrauen aufbauen und Absichten und Wünsche in ein realistisches

ale bez znalezienia wspólnego języka, napisania realistycznego programu, zdobycia wzajemnego zaufania – co wymaga czasu, owocna współpraca nie byłaby możliwa. Jednak długie przygotowania się opłaciły – tak ocenia to również niemiecki zleceniodawca, czyli Ministerstwo Zdrowia. Dr Detlef Klotz, były przewodniczący i sekretarz PNTZP był szczególnie zaangażowany we współpracę z Ukrainą. Po jego niespodziewanej śmierci w grudniu 2010 musimy dać sobie radę bez niego – nieocenionego współinicjatora i koordynatora projektu. Będzie go nam w naszej pracy bardzo brakowało, przy czym pracować będziemy dalej, mając na uwadze jego pomysły i wizję projektu.

Reforma psychiatrii na Ukrainie osiągnęła obecnie etap, który w Niemczech pamiętamy z czasów „Psychiatrienquete”, a w Polsce z okresu przemiany roku 1989. W praktyce idzie zaś o proste posunięcia, takie jak opracowanie realistycznych celów reformy. Zostały one sformułowane podczas Symposium Ukrainińskiego Towarzystwa Psychiatrycznego we wrześniu 2010 w Czernowicy. W ujęciu konsultanta krajowego ds. psychiatrii na Ukrainie, pani prof. Natalii Maruty, będącej jednocześnie kierownikiem Komisji Planowania Reformy Psychiatrii, wyglądają one następująco:

- psychiatria społeczna
- integracja z medycyną somatyczną (równouprawienie)
- opieka ambulatoryjna przed stacjonarną
- ujęcie biopsychospołeczne
- działania multiprofesjonalne

Dr Niels Pörksen, Dr Elmar Spancken z Niemiec oraz Krzysztof Nazimek z Polski należą do wspomnianej Komisji. Konkretna praca w ramach projektu modelowego polega na wspieraniu współpracy multiprofesjonalnej w ramach zespołu terapeutycznego i rozwojowi pozastacjonarnych form opieki (oddziałów dziennych) w szpitalach psychiatrycznych. Do projektu wybrano 4 regiony: Kijów, Donieck, Lwów i Odessę. Do każdego z nich przyporządkowano ze strony niemieckiej zespół ekspertów. Na poziomie praktycznych organizowane są hospitały multiprofesjonalnych zespołów ze wspomnianych regionów Ukrainy, koordynowane przez grupy ekspertów.

Arbeitsprogramm einmünden lassen. „Was lange währt, wird gut“ – so zumindest sieht es derzeit aus, so sieht es auch unser Auftraggeber in Deutschland, das BMG.

Dr. Detlef Klotz, ehemaliger Vorsitzender und Sekretär der DPGSG, hatte sich ganz besonders intensiv um die Kooperation mit der Ukraine bemüht und wichtige Funktionen übernommen. Nach seinem unerwarteten Tod im Dezember 2010 müssen wir in unserem Modellprojekt auf den Mitinitiator und Koordinator verzichten. Er wird uns in diesem Projekt sehr fehlen; wir werden aber in seinem Sinne die Arbeit fortsetzen.

Die Psychiatriereform in der Ukraine steht heute da, wo die bundesdeutsche Psychiatrie vor der Zeit der Psychiatrienquete stand und die polnische zur Zeit der Wende um 1989. In der Praxis geht es um einfache Vorhaben wie die Entwicklung realistischer Reformziele. Diese wurden z.B. im September 2010 während der Jahrestagung der ukrainisch-psychiatrischen Gesellschaft in Czernowitz in folgenden Eckpunkten von der „Chefpsychiaterin“ der Ukraine, Prof. Natalya Maruta, die gleichzeitig Vorsitzende der Psychiatrieplanungskommission ist, so formuliert:

- Sozial orientierte Psychiatrie
- Integration in die Allgemeinmedizin
- Ambulant vor stationär
- Biopsychosozialer Ansatz
- Multiprofessionelles Handeln

Dr. Niels Pörksen und Dr. Elmar Spancken aus Deutschland sowie Christoph Nazimek aus Polen gehören dieser Kommission an. Die Konkrete Arbeit des Modellprojektes besteht in der Förderung multiprofessioneller Teamarbeit und der Entwicklung von Tagesstrukturen in Psychiatrischen Krankenhäusern. Dazu wurden 4 Regionen ausgewählt – Kiew, Donetzk, Lemberg (Lviv) und Odessa – denen von deutscher Seite jeweils Expertenteams zugeordnet wurden. Die praktische Arbeit besteht z.Zt. vor allem in der Organisation und Begleitung der Hospitationen multiprofessioneller Teams aus den oben genannten 4 Regionen in der Ukraine, die jeweils durch die deutschen Expertenteams gewährleistet werden.

Hospitationen hat es bereits gegeben aus den beiden zentralen Kliniken (Nr. 1 und Nr. 2) der

O odbyły się już hospitacje z obu centralnych klinik (Nr 1 i Nr 2) regionu **Kijowa** w Bielefeld i Guetersloh. Goście interesowali się szczególnie leczeniem pacjentów z pierwszym epizodem psychiatrycznym. Szczególnie ważne były: wczesna interwencja, połączenie propozycji stacjonarnych z pozastacjonarnymi oraz znaczenie pracy multiprofesjonalnego zespołu w procesie terapeutycznym. Ocena dotychczasowego przebiegu projektu pokazuje, że hospitacje są owocne wtedy, gdy uczestnicy otoczeni są ścisłym wsparciem i nadzorem, gdy do dyspozycji są kompetentni tłumacze, oraz gdy możliwe jest nawiązanie bliskich relacji z ekspertami niemieckimi, które mogą przynieść korzyści przy dalszej wymianie doświadczeń. Ocena hospitacji dokonywana jest również w Kijowie tak, aby zdobyta w Niemczech wiedzę przekuć na miejscu w praktykę.

W **Doniecku** powstała aktywna grupa wokół Naczelnego Psychiatry regionu – Iriny Pinchiuk. Grupa ta odbyła już wiele wizyt roboczych w Niemczech, w regionie Riedstadt-Darmstadt i zaczęła realizować praktyczne projekty u siebie: kluby pacjenta, propozycje struktury dnia, projekty pracy dla pacjentów itp. Już trzy grupy lekarzy, psychologów i pielęgniarek odbyły hospitacje. W bieżącym roku praca ta będzie kontynuowana dzięki kolejnym hospitacjom oraz seminariom praktycznym w Doniecku.

Multiprofesjonalne grupy z **Odessa** odbywają hospitacje w Berlinie. Pierwsza grupa skoncentrowała się na temacie leczenia osób z pierwszym epizodem psychiatrycznym, podpatrując niemieckie rozwiązania w tej dziedzinie podczas odwiedzin w styczniu 2011 w Klinice Charite oraz szpitalu Alexianer-Krankenhaushaus. Współpraca ta będzie dalej rozwijana podczas seminariów, szkoleń i spotkań roboczych w Odessie, w ciągu bieżącego roku.

Zaplanowano dalsze hospitacje, np. koncentrujące się na temacie rehabilitacji i dehospitalizacji. W Odessie szczególnie cenne jest dla nas wsparcie, które oferuje Dr Mischa Pustovoyt. Mieszka i pracuje on w Odessie, pomaga przy każdych naszych odwiedzinach i posiedzeniach, zawsze tłumacząc nasze rozmowy, wspierając dzięki swojej znajomości psychiatrii zarówno niemieckiej jak i ukraińskiej.

W regionie **Lwowa** rozwinęła się ścisła

Region Kiew im Raum Bielefeld und Gütersloh. Besonderes Interesse hatten beide Kliniken an der Behandlung von Patienten, die erstmals an einer Psychose erkrankten. Frühintervention, Kombination von ambulanten, teilstationären und stationären Behandlungsangeboten und die konkrete Bedeutung multiprofessioneller Zusammenarbeit im Behandlungsprozess war besonders wichtig. Die Auswertung zeigt, dass Hospitationen dann erfolgreich sind, wenn die Hospitanten intensiv begleitet und supervidiert werden, wenn die Sprachprobleme durch kompetente Dolmetscher gelöst werden und wenn sich gute Beziehungen zu den deutschen Experten entwickeln, die für die weitere Zusammenarbeit genutzt werden kann. Die Auswertung wird vor Ort in Kiew fortgesetzt mit dem Ziel, in Deutschland gemachte Erfahrungen in die tägliche Arbeit vor Ort zu integrieren.

In **Donetsk** hat sich eine aktive Gruppe gebildet unter der Leitung der Chefspsychiaterin der Region, Iryna Pinchiuk, die bereits mit den Chefarzten der Psychiatrischen Kliniken der Region und mehreren Teams auf der stationären Arbeitsebene im Raum Riedstadt-Darmstadt hospitiert haben und in Donetsk damit begonnen haben, erste Erfahrungen umzusetzen – Patientenclub, Feste, Tagesstrukturen, Arbeitsprojekte etc. Inzwischen haben 3 Gruppen aus Ärzten, Psychologen und Krankenschwestern hospitiert. Diese Arbeit wird durch weitere Hospitationen im Raum Riedstadt-Darmstadt und durch anschließende Auswertungs- und Umsetzungsseminare vor Ort in Donetsk in diesem Jahr fortgesetzt.

Aus **Odessa** hospitierten multiprofessionelle Gruppen in Berlin. Eine erste Gruppe hat sich auf die Behandlung von Ersterkrankten mit Psychosen konzentriert und dazu im Januar 2011 in der Charite und im Alexianer-Krankenhaus hospitiert. Hier entwickelt sich eine Kooperation, die in Odessa im Laufe des Jahres durch Seminare, Fortbildung und Planungssitzungen vor Ort weiterentwickelt werden. Weitere Hospitationen sind geplant, demnächst zum Thema Rehabilitation und Enthospitalisierung. In Odessa profitieren wir von der aktiven Unterstützung durch Priv. Doz. Dr. Mischa Pustovoyt, der in Odessa lebt und arbeitet, alle Delegationen und Planungssitzungen begleitet hat, immer übersetzt hat und sich in der deutschen und ukrainischen Psychiatrie bestens auskennt.

In **Lemberg – Lviv** hat sich die Kooperation mit den Kollegen aus Polen intensiv entwickelt.

kooperacja z kolegami z Polski. Ergoterapeuci z Lwowa odbyli hospitację w Krakowie, odbyły się wspólne konferencje i planowane są dalsze. Region lwowski koncentruje się na temacie decentralizacji wielkich placówek psychiatrycznych. Planowane jest otwieranie odrębnych, mniejszych ośrodków ambulatoryjnych i stacjonarnych w różnych miejscowościach. Dr E. Spancken, Dr R. Seidel oraz K. Nazimek i Dr Waloszek z Opola są ekspertami w rozmowach na temat planowania dalszych kroków. W tym roku odbędą się hospitacje w placówkach Związku Krajowego Nadrenii (LVR) w okręgu Köln-Mönchengladbach i Viersen. Pierwsza multiprofesjonalna grupa pracowników z Lwowa przyjedzie do Niemiec w kwietniu 2011.

Ministerstwo Zdrowia Niemiec podjęło również decyzję o utworzeniu „**Szkoły Letniej**” (**Summerschool**) pod kierownictwem Prof. Thomasa Beckera z Uniwersytetu Ulm-Günzburg, w kooperacji z Prof. A. Araskiewiczem z Bydgoszczy oraz Prof. Filsa z Lwowa; otwarcie odbędzie się w pobliżu Ulm w Schloss Reisenburg w dniach 5.-14.9.2011. Nadal opracowywane są plany działania Szkoły, która ma współpracować ściśle z projektem modelowym „Partnership for Mental Health“.

Czas pokazał, że z trudnych początków powstać może udany, duży program, z którego możemy być dumni, i który, miejmy nadzieję, będziemy mogli dalej, jako PNTZP prowadzić. Jego koordynację przejąłem na prośbę Detlefa Klotza – początkowo jako zastępca, a obecnie w pełnym wymiarze.

Dr Niels Pörksen, Bielefeld, Luty 2011

Ergotherapeuten aus Lemberg haben in Krakau hospitiert, gemeinsame Tagungen haben stattgefunden und sind geplant.

In Lemberg konzentriert sich die Region auf konkrete Schritte zur Dezentralisierung der zentralen psychiatrischen Großeinrichtungen. Ambulante (Dispensaires) und stationäre Einrichtungen sollen dezentral in verschiedenen Orten der Region entstehen. Dr E. Spancken und Dr. R. Seidel sowie C. Nazimek und Dr. Waloszek aus Oppeln sind als Experten in die Planungsgespräche eingebunden. Hospitationen werden in diesem Jahr in Einrichtungen des Landschaftsverbandes Rheinland (LVR) im Raum Köln-Mönchengladbach, Viersen, stattfinden. Die erste multiprofessionelle Hospitationsgruppe aus Lemberg setzt sich aus Mitarbeitern des zentralen Lemberger Dispensaires zusammen und wird im April 2011 hospitieren.

Das BMG hat zusätzlich die Gründung einer **Summerschool** beschlossen, die unter Führung von Prof. Thomas Becker, Universität Ulm-Günzburg, in Kooperation mit Polen (Prof. A. Araskiewicz, Bydgoszcz) und der Ukraine (Prof. Fils, Lemberg) stattfinden wird; in diesem Jahr erstmals in der Nähe von Ulm auf Schloss Reisenburg vom 5. - 14.9.2011. Die aktuelle Planung läuft. Das Programm der Summerschool soll eng mit unserem Modellprojekt „Partnership for Mental Health“ kooperieren. Die Entwicklung in diesem Modellprojekt zeigt, dass aus den zögerlichen Anfängen in der Zwischenzeit ein aktives Arbeitsprogramm entstanden ist, auf das wir stolz sind und das wir hoffentlich als DPGSG noch über längere Zeit weiterführen können. Die Koordination hatte ich zunächst auf Bitten von Detlef Klotz stellvertretend und nach seinem Tode habe ich sie gänzlich übernommen.

Dr. Niels Pörksen, Bielefeld im Februar 2011

XXII. Sympozjum PNTZP w Oświęcimiu

**Witam serdecznie !
Anna Zalewska**

W tym roku w dniach od 29.09. -02.10 przypadł nam zaszczyt zorganizowania w Oświęcimiu XXII Sympozjum w ramach działalności Towarzystwa. Organizatorem Sympozjum jest Szpital Powiatowy im. św. Maksymiliana w Oświęcimiu z przynależnym mu Oddziałem Psychosomatyki i Psychiatrii. Patronat honorowy nad Sympozjum obejmie Starostwo Powiatowe w naszym mieście. Oświęcim jest miejscem szczególnym. Tragiczną kartę w historii ziemi Oświęcimskiej był okres okupacji hitlerowskiej, kiedy to Oświęcim został włączony w granice III Rzeszy. Zbudowany tu przez okupanta obóz zagłady Auschwitz – Birkenau stał się symbolem terroru, ludobójstwa i holokaustu. Dla uczczenia pamięci ofiar Krakowska Fundacja utworzyła w pobliżu obozu Auschwitz Centrum Informacji, które w 1998 roku zostało nazwane Centrum Dialogu i Modlitwy – miejsce refleksji, edukacji, wymiany myśli i modlitwy. To miejsce wybraliśmy na nasze spotkanie. Chcielibyśmy Sympozjum rozpocząć dialogiem u progu Auschwitz, aby zetknąć się z historią i ponosić odpowiedzialność za przyszłość. Mam nadzieję, że pamięć o przeszłości pozwoli nam rozwinąć tematykę Sympozjum Psychiatria potrzebuje zaufania, jak również dostarczyć pozytywnego przekazu z ziemi oświęcimskiej. Zapraszam wszystkich do udziału w Sympozjum jak również do zwiedzania Oświęcimia.

Anna Zalewska, Oświęcim

XXII. Jahrestagung der DPGfSG in Oswiecim/Auschwitz

**Herzlich willkommen!
Anna Zalewska**

Dieses Jahr wird vom 29.09 bis 02.10.2011 in Oswiecim das XXII. Jahressymposium unserer Gesellschaft stattfinden. Wir haben die Ehre dieses Mal das Symposium organisieren zu dürfen: Das St. Maximilian Krankenhaus in Oswiecim gemeinsam mit der an dem Haus angegliederten Abteilung für Psychiatrie und Psychosomatik. Die Bezirksregierung übernimmt die Ehrenschirmherrschaft über das Symposium. Oswiecim ist ein besonderer Ort. Unter der deutschen Besatzung, als die Stadt sich innerhalb der Grenzen des 3. Reiches befand, sind hier besonders tragische Seiten der Stadtgeschichte (und Weltgeschichte, Anm. d. Red.) geschrieben worden. Die Besatzungskräfte haben hier das Vernichtungslager Auschwitz-Birkenau errichtet – heutzutage das Symbol von Terror, Völkermord und Holocaust. Zum Gedenken an die Opfer wurde in der Nähe des Lagers von Krakau ein Informationszentrum eingerichtet, das im Jahr 1998 das Zentrum für Dialog und Gebet eröffnete. Ein Ort der Besinnung, der Bildung, für den Austausch von Gedanken und Gebeten. Dieses Ort haben wir für unsere Tagung gewählt. Wir wollen unsere Begegnung in Oswiecim mit dem Dialog „Tür an Tür“ zur Auschwitz-Gedenkstätte anfangen, um uns an die Vergangenheit zu erinnern, insbesondere an unsere Verantwortung für die Zukunft. Ich hoffe, dass wir so gut zum eigentlichen Thema – Psychiatrie braucht Vertrauen – des Symposiums übergehen können. Ich wünsche mir, dass es uns gelingt, über das heutige Oswiecim und die Region positive Eindrücke zu vermitteln. Ich lade alle Interessierten herzlich zur Teilnahme an der Tagung sowie zur Besichtigung unserer Region ein!

Anna Zalewska, Oswiecim

Oswiecim 2011

Drodzy Członkowie, drodzy Przyjaciele!

Decyzja o zorganizowaniu tegorocznego Sympozjum w Oświęcimiu sprawiła, że jego merytoryczne przygotowania były dla trudne – z miejsca, w którym będziemy obradować, widać teren oświęcimskiego obozu. Chcieliśmy, żeby tematyka sympozjum sprostą temu miejscu, nie powtarzając treści poruszanych w 1992 roku, natomiast nawiązywała do miasta Oświęcimia, goszczącej nas Kliniki, jak również teraźniejszej Polski i obecnej sytuacji polskiej psychiatrii.

W końcu zdecydowaliśmy się przyjąć słowo „zaufanie” za myśl przewodnią. Słowo to nawiązuje zarówno do na zawsze związanego z Oświęcimiem niepowtarzalnego w historii złamania zaufania do człowieczeństwa, jak również do naszego kluczowego zadania, polegającego na zdobywaniu zaufania naszych pacjentów - ich wiary w ludzką twarz psychiatrii.

W imieniu Zarządu serdecznie zapraszam Państwa na to szczególne sympozjum!

W imieniu Zarządu
Elmar Spancken

Liebe Mitglieder und Freunde,

der Entschluss für den Tagungsort Oswiecim hat uns die inhaltliche Gestaltung der Tagung nicht leicht gemacht, denn wir tagen in Sichtweite des Lagers Auschwitz. Die Thematik soll diesem Ort gerecht werden, ohne die Tagung Psychiatrie in Auschwitz 1992 zu wiederholen, aber auch der Stadt Oswiecim und der gastgebenden Klinik, die für das Polen der Gegenwart und für die aktuelle polnische Psychiatrie stehen.

Wir haben uns schließlich als Leitgedanke zu dem Begriff „Vertrauen“ entschlossen. Er steht für den historischen einzigartigen Bruch des Vertrauens in humanes menschliches Handeln, der für immer mit Auschwitz verbunden ist und zugleich für die bis heute notwendige Aufgabe, das Vertrauen unserer Patienten in eine humane Psychiatrie zu gewinnen.

Im Namen unseres Vorstandes lade ich Sie ganz herzlich ein zu dieser besonderen Tagung.

Für den Vorstand
Elmar Spancken

**Cieszymy się, że spotkamy się
z Państwem ponownie**

**Wir freuen uns auf die
Begegnung mit Ihnen**

**Na XXII. Sympozjum PNTZP,
na które serdecznie zapraszamy
Motto Sympozjum**

**und laden Sie herzlich ein
zur XXII. Jahrestagung der DPGSG
unter dem Motto**

„Psychiatria potrzebuje zaufania”

„Psychiatrie braucht Vertrauen”

**w dniach od 29.9.2011 – 2.10.2011
w Oświęcimiu**

**vom 29.9.2011 bis 2.10.2011
in Oswiecim / Auschwitz**

